

ÖZET — SEÇİLİ KONU

AVRUPA'DA UYUŞTURUCUYLA İLGİLİ ULUSAL ARAŞTIRMALAR

Giriş

Avrupa'nın uyuşturucu sorunlarının anlaşılmasında uyuşturucuyla ilgili araştırmalar hayati önem taşımaktadır. Araştırmalar, tarihsel anlamda uyuşturucu kullanma Őekillerini saptamak ve madde kullanımındaki dōngü ve değişimleri araştırmak yoluyla, Avrupa'nın geçmişten ders çıkarmasını sağlamaktadır. Araştırmalar, Avrupa'nın uyuşturucuya ilişkin bilincini artırmakta ve günümüzdeki durumun daha iyi izlenmesini sağlamaktadır. Ayrıca, uyuşturucu sorunlarının kapsamı ve ölçeği hakkında anketler ve veriler sunmakta ve uyuşturucu kullanımında yeni ortaya çıkan eğilimlere ve yeni kullanım alışkanlıklarına bakmaktadır. Araştırmalar, kaynak tahsisi, en iyi uygulamalar ve uyuşturucu kullanımının yönetilmesine yönelik yenilikçi yaklaşımların denenmesi gibi pratik konuları incelemek suretiyle, Avrupa'nın geleceğe hazırlanmasına yardımcı olmaktadır.

Bugün Avrupa uyuşturucu politikasının 'kanıt temeli' giderek artmaktadır. Bu durum politikanın bilimsel araştırma ve bulgularla desteklendiği ve araştırmanın politika öncelikleri, en iyi uygulama ve seçeneklerin belirlenmesinde etkisi olduğu anlamına gelmektedir. Ancak Avrupa'da uyuşturucuyla ilgili araştırmaların bir tablosunu oluşturmak güçtür. Tıpkı uyuşturucu kullanımı toplumun geniş kesimlerine yayıldığı gibi, uyuşturucuyla ilgili araştırmalar da kamu sağlığı, psikiyatri ve psikoloji, sosyoloji, tıp, hukuk, kriminoloji, siyaset bilimi ve ekonomi gibi çok sayıda disiplini kapsamakta olup, yasadışı uyuşturuculara dair araştırmalar alkol, tütün veya reğeteli ilaçlar gibi yasal maddelerle kaynaklarını ya da bağımlılık ve kompülsif davranışlara ilişkin daha genel kavramları paylaşmaktadır. Uyuşturucuyla ilgili araştırma projelerinde çeşitli yöntembilimsel yaklaşımlar kullanılmakta olup, bunlarda rol oynayan çok sayıda aktör bulunmaktadır. Avrupa'da araştırmaların finanse edilmesi de aynı Őekilde, dönemsellik ve bütçe dönemleri, ulusal, bölgesel veya uluslararası odak noktası, araştırma hedeflerinin önceliklendirilmesi ve birden fazla finansal destek kaynağı anlamında, farklılık göstermektedir. Bu genel çeşitliliğe ek olarak, ulusal, yerel ve bölgesel farklılıklar da bulunmaktadır: uyuşturucuyla ilgili araştırmaların AB Üye Devletleri'nde dağılma ve bulunma oranı eşit değildir.

Avrupa'da uyuşturucuyla ilgili ulusal araştırmalar başlıklı EMCCDA Seçili konusu Avrupa ülkelerinde uyuşturucuyla ilgili araştırmaların gerçekteşirildiği çerçevenin genel bir değerlendirmesini sunmaktadır. Seçili konu, uyuşturucuyla ilgili ulusal düzeydeki araştırmaların rolü, koordinasyon ve finansman düzenlemeleri, araştırma ve yaygın bildirme yapılarının yanı sıra mevcut büyük çaplı projelere odaklanmaktadır. 1996 yılında gerçekteşirilen, mevcut bilgilere ilişkin deneme amaçlı bir keşif çalışmasına oranla kaydedilen ilerlemeyi saptamakta ve bazı sınırlamalara ve eksikliklere dikkat çekerek, bu alanda geleceğe dönük gelişmeler öne sürmektedir. Seçili konuya ek olarak, rapor eden ülkelerden toplanan bilgilerin daha ayrıntılı raporlarını bir araya getiren bir web sitesi bulunmakta olup, buna aşağıdaki adresten erişmek mümkündür: <http://www.emccda.europa.eu/themes/research>.

Rapor yöntembilimi

2007 yılında, EMCCDA'nın 27 Üye Devlet, Hırvatistan, Norveç ve Türkiye'de bulunan Reitox ulusal odak noktaları ağından, ülkelerinde yapılan uyuşturucuyla ilgili araştırmalara ilişkin bir bölüm taslaklandırmaları istenmiştir. 25 Üye Devlet, Hırvatistan ve Norveç bu çağrıya cevap vermiştir. Bilgi talebinde aşağıdakiler yer almıştır:

- uyuşturucuyla ilgili ulusal araştırma yapıları ve politikaların genel bir değerlendirmesi;
- her Üye Devlet'teki uyuşturucuyla ilgili mevcut araştırmaların bir enstantanesi;
- uyuşturucuyla ilgili araştırma sonuçlarının toplanması ve yaygın bildirilmesine yönelik ulusal yapı ve yaklaşımların bir açıklaması.

Raporlama alıştırmasında gerek 'uygulamalı' gerekse de 'temel' araştırmalar yer almıştır. Pek çok ulusal odak noktasının bu alandaki bilgilere erişimi sınırlı olduğundan, arz azaltma alanına ilişkin araştırmalar – yani kriminoloji, polis faaliyetleri, kanun uygulama ve ele geçirme alanındaki araştırmalar – dışarıda tutulmuştur.

Reitox ulusal odak noktalarından elde edilen raporlar Merkezin Avrupa'da uyuşturucuyla ilgili mevcut araştırmaların genel bir değerlendirmesini yapmasına ve (i) Avrupa'daki araştırma aktörlerini, (ii) Merkeze rapor edildiği şekliyle araştırma temaları ve konularından oluşan bir kllyatı ve (iii) mevcut yaygın bildirme kanallarını sınıflandırmak üzere, deneme mahiyetinde bir kategori erevesi uygulamasına olanak sunmuştur. Raporlar, EMCDDA'nın 15 ye Devlet'teki uyuşturucuyla ilgili araştırmaların geçici bir değerlendirmesinde ilk kez olarak çalıştığı, 'Avrupa Birliği'nde uyuşturucu araştırmalarıyla ilgili girişimler' başlıklı 1996 raporuyla karşılaştırılmıştır.

İlk sonuçlar

- 1996 yılında kamuyu ilgilendiren bir konu olarak hali hazırda mevcut olmakla beraber, uyuşturucuyla ilgili araştırmalara vurgu yapılması şu anda ye Devletler'de resmi bir öncelik konusudur. O zamandan beri, araştırma konusu pek çok AB ülkesindeki resmi politika kılavuz ilkelerine dahil edilmiştir. Bugün ise araştırmalar, rapor eden 27 ülkenin 20'sinin ulusal uyuşturucu politikası belgelerinde özel olarak yer almaktadır.
- AB'de uyuşturucuyla ilgili araştırmaların yakın tarihi gözden geçirildiğinde, bir 'dizilim' meydana geldiğine ilişkin bazı kanıtlar görüyoruz. Müdahale ve politikaların daha iyi planlanması amacıyla, uyuşturucuyla ilgili ilksel araştırma önceliklerinin ulusal ve bölgesel düzeyde uyuşturucu kullanımının kapsamının değerlendirilmesi ihtiyacıyla bağlantılandırılmasına yönelik net bir eğilim bulunmaktadır. İkinci aşamada, özellikle (tedavi yaklaşımları ve nleme müdahaleleri gibi) müdahale ve politikaların değerlendirme ihtiyaçları anlamında, öncelikler uygulamalı araştırmalara kaymaktadır. Bu aşamada, uyuşturucu kullanıcılarına ve bunların kullanım alışkanlıklarına ilişkin ek nitel araştırmalar nicel epidemiyolojik çalışmaları tamamlamaktadır. Son olarak da, bazı ülkelerde, yenilikçi ve kaynak-yoğunluklu biyomedikal araştırmalar uyuşturucu etkileri ve önceden hazırlama alanına kaymıştır.
- ye Devletler'de uyuşturucuyla ilgili araştırma yapan pek çok kurum vardır. Bunlar arasında niversiteler, halk sağlığı enstitüleri, uzman araştırma merkezleri, STK'lar ve farmasötik endüstrisi bulunmaktadır. Rapor eden ülkeler tarafından toplamda 70'in üzerinde büyük araştırma yapısı bildirilmiştir. Bunlar dört yapı türüne ayrılabilir: (i) akademik merkezler (niversiteler ve üniversiteyle bağlantılı araştırma merkezleri); (ii) kamu araştırma merkezleri ve enstitüleri; (iii) zel araştırma merkezleri ve enstitüler (vakıflar ve farmasötik endüstrisi de dahil) ve (iv) Reitox ulusal odak noktalarına sunuculuk yapan kurumlar.
- Araştırmacılar, araştırma merkezleri ve araştırma alanları arasında iyi işleyen bir koordinasyon sürekli, kapsamlı ve yüksek kaliteli araştırma için bir ön koşul teşkil etmektedir. EMCDDA'nın 1996 yılında yapılan uyuşturucuyla ilgili araştırmalara ilişkin keşfinde bu gibi koordinasyon bulunmadığı belirtilmiş olup, bu durum çoğu ülkede temel bir yapısal sorun oluşurmaya devam etmektedir. Sürdürülebilir finansmana sahip disiplinlerarası, ulusal araştırmalar sadece birkaç ülke tarafından rapor edilmiştir.
- Hkmetler uyuşturucuyla ilgili araştırmalar için başlıca finansman kaynağı olup, ilgili ülkede kanıt temelli politikaları destekleyen araştırmalara öncelik verilmektedir. Hkmetler bazı niversiteler ve araştırma enstitülerine temel finansman sağlayabilmekle beraber, fonlar çoğunlukla açık proje teklif ağıruları veya özel olarak yaptırılan araştırmalara yönelik sözleşmeler yoluyla verilmektedir. Finansman kanalları ve kaynakları arasında ulusal uyuşturucu koordinasyon organları, ulusal odak noktaları ya da uyuşturucu alanındaki özel hkmet araştırma programları bulunmaktadır. Diğer finansman kaynakları arasında, farmasötik şirketleri ve STK'lar gibi kamu olanaklarıyla finanse edilen vakıflar, hayır kurumları ve özel enstitüler yer almaktadır.
- lkeler arasında uyuşturucuyla ilgili araştırmalara ilişkin harcamaların hesaplanması ve açıklanması zorlu bir iştir. Bilhassa daha merkezileşmiş ulusal koordinasyon mekanizmalarına sahip olan yalnızca altı ye Devlet (ek Cumhuriyeti, İrlanda, İspanya, Fransa, Macaristan, Portekiz) uyuşturucuyla ilgili araştırmalara yönelik fonların tahsisine dair daha ayrıntılı rapor verebilmiştir. Bazı ye Devletler sadece başlıca araştırma projeleri (Almanya, Lüksemburg, Malta, Polonya ve Slovakya) veya başlıca araştırma finansman kaynaklarına (Finlandiya, Birleşik Krallık) yönelik finansman hakkında rapor verebilmiştir. Rapor eden çoğu ülke için, uyuşturucuyla ilgili araştırma finansmanı hakkında hemen hiç bilgi bulunmuyordu.

Dolayısıyla kamusal harcamalar ve bunun araştırma üzerindeki etkileri ile uyuşturucuyla ilgili araştırmaların etkisi ve bunun potansiyel finansal yararları hakkında yapılacak yeni araştırmalar memnuniyetle karşılanacaktır.

- Rapor eden ülkelerde araştırmaya yönelik, farklı yaygın bildirim altyapıları bulunmaktadır. Bunlar arasında bir dizi emsal taramalı ve emsal taramalı olmayan dergi, haber bültenleri ve meslek dergileri, ulusal odak noktalarının kendileri, kütüphaneler ve dokümantasyon merkezleri, ulusal yıllık raporlar, özel web siteleri, mesleki ve bilimsel konferanslar ve basın konferansları yer almaktadır.
- Dergiler, araştırmaların iletimi için doğal bir platform teşkil etmektedir ve 2007 yılında uyuşturucu araştırmalarında uzmanlaşmış emsal taramalı 27 dergi rapor edilmiş olup, bu sayı 1996'dakinin iki katından fazladır. Bu dergiler esasen her ülkenin ulusal dilinde yayımlanmaktadır. Ortak araştırma temalarının değerlendirilmesinde bir dizi dergi makalesi kullanılmıştır: sınıflandırılmış 288 makaleden 65'i uyuşturucu kullanımına ilişkin yaygınlık, görülme oranı ve alışkanlıklarla ilgilidir; 81 tanesi uyuşturucu durumuna verilen tepkilere ilişkin araştırmalar; 51 tanesi uyuşturucu kullanımının belirleyici faktörleri ve risk/koruma faktörlerine ilişkin araştırmalar; 29 tanesi uyuşturucu kullanımı ve alışkanlığının sonuçlarına dair araştırmalar ve 62 tanesi de uyuşturucu mekanizmaları ve etkilerine ilişkin araştırmalarla ilgilidir.

Sonuçlar

- Genel olarak, 1996 yılından beri Avrupa'daki uyuşturucuyla ilgili araştırmalarda dikkate değer bir gelişme kaydedilmiştir. Çoğu ülke ulusal düzeyde nispeten kararlı destek ve finansman yapıları rapor etmekle beraber, bunlar arasında önemli farklılıklar bulunmakta olup, finansmanın bulunurluğu ve sürdürülebilirliğine dair endişeler dile getirilmiştir. Araştırma çabaları anlamında daha belirgin bir artış yaşanan alanlar şunlardır: tüm ülkelerin şu anda hakkında yeni veya süregelen projeler gerçekleştirdiği kullanım yaygınlığı, görülme oranı ve alışkanlıkları konusu; (başta tedavi, önleme ve uyuşturucu politikaları ile stratejileri olmak üzere) müdahalelerin değerlendirmesi ve ekonomik hususlar.
- Ulusal odak noktaları hali hazırda veri karşılaştırılabilirliği ve güvenilirliğini teşvik eden araçlar ve yöntemler kullanmak suretiyle, EMCDDA'ya veri rapor etmektedir. Avrupa'da çok sayıda ülke tarafından rutin olarak ESPAD okul anketi gibi uluslararası karşılaştırmalı çalışmalar yapılmaktadır. Bunun yanı sıra, yeni yaygın bildirme kanalları, bilhassa İnternet temelli kanallar, gelişmiş olup, araştırma bulgularına erişimi kolaylaştırmış, hızlandırmış ve halkın daha geniş bir kısmına erişilir kılmıştır.
- Araştırma sonuçları ile politika yapıcılık arasındaki bağlantının değerlendirilmesi güçtür. Ülkeler arasında 'doğrusal bir ilişki'nin doğrudan algılanabilir olmadığına ilişkin bir fikir birliği bulunmaktadır. Yine de, büyük çoğunluk araştırmanın karar alma mekanizmaları üzerinde, en azından belli bir ölçüye kadar, etkisi olduğunda hemfikirdir. Raporlar, özel olarak politika yapıcıların kendileri tarafından talep edilen araştırmaların karar alma mekanizmalarında göz önüne alınma olasılığının daha fazla olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, tüm ülkelerde uygulamalı araştırmalara dayanan doğrudan politika eylemlerine ilişkin pek çok örnek bulunmaktadır.
- Gelişmeler kaydedilmiş olmakla beraber, önemli sınırlamalar ve bilgi eksiklikleri halen bulunmaktadır. Müdahalelerin değerlendirilmesi ve politika tasarımı ile uygulamaya yönelik taleplere dayanan yeni sorunlar doğmuştur. Çok disiplinli araştırmalar yaygın olmakla beraber, farklı alanlarda çalışan araştırmacıların çalışmalarının koordinasyonu hakkında daha fazla şey yapılabilir. Finansman kaynakları ve dönemleri hala dağınıktır. Üniversitede uzmanlık eğitimi ve araştırma eğitimi çoğu ülkede yetersiz olup, bu durum bu alana yeni araştırmacıların alınmasını riske sokmaktadır. Genel halk anketleri gibi büyük ölçekli uyuşturucu araştırma projelerinin yanı sıra önemli temel araştırmalara yönelik finansman da hala yetersizdir.
- Son olarak, bu alanda ve araştırmacıların kullandığı muazzam miktarlarda bilginin haritalandırılması ve değerlendirilmesinde, bilhassa İnternet üzerinde, koordinasyonu ve bilgi bulunabilirliğini teşvik etmeye yönelik daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir. Araştırma ortamı Avrupa'da bir akış durumunda olup, dolayısıyla tüm ülkelerde uyuşturucuyla ilgili araştırmaların durumuna ilişkin genel enstantaneler, önceliklerin belirlenmesi, ülkelerin performansının değerlendirilmesi ve kanıt temelli uyuşturucu politikasının teşvik edilmesinde önemli rol oynamaya devam edecektir.

Her yıl Seçili konu olarak güncel öneme sahip üç tane ayrıntılı değerlendirme yayımlanmakta olup, bunlar EMCDDA'ya AB Üye Devletleri ve aday ülkeler ile (2001 yılından beri EMCDDA'nın çalışmalarına katılan) Norveç tarafından sunulan bilgilere dayanmaktadır.
Tüm Seçili konular (İngilizce) ve özetler (23 dilde) EMCDDA'nın web sitesinde bulunmaktadır:
<http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>